

Kudüs Tarihi

Kudüs, Orta Doğu'da Akdeniz ile Lut Gölü arasında yer alan Yehuda Dağları'ndaki arazi üzerine kurulmuş kadim bir şehirdir. Üç büyük kutsal din olarak kabul edilen Yahudilik, Hristiyanlık ve İslam için önemli bir bölgedir. Kudüs çok köklü bir tarihe sahiptir. Üç büyük dinin doğuşunda ve önemli olaylarında tarihe şahitlik etmiştir. Kökeni MÖ. 4000 yılına kadar dayanmaktadır. İslâm tarihçilerine göre ilk kurucuları Amâlika olan Kudüs şehri, tarih sahnesine ilk defa Erken Bronz Çağı'nda diğer bazı eski Ken'ân şehirleriyle birlikte çıkmıştır. Burada, Yebusiler Kudüs şehrini kurmuşlardır. Yebusiler Kenan kabilesinden oldukları için bu şehre Kenan şehri de denmiştir. Yebusiler, Hz. Davut'un gelip krallığını ilan etmesine kadar bu şehrin sahipleri olmuştur.

Hız. İbrahim'in (a.s.) Ur şehrinden Kudüs'e gelmesiyle şehrin önemi artmıştır. Hız. İbrahim (a.s.) soyundan olan Hız. İshak ve oğlu Yakup, bu şehirde yaşamış ve hatta Hız. Yakup, bu topraklarda kaybettiği oğlu Yusuf'u yıllarca gözyaşı içinde beklemiştir. Yusuf'un Mısır'a vezir olmasıyla İsrailoğulları Mısır'a göç etmiştir. Birkaç asır sonra İsrailoğullarının Mısır'da güçlenmesinden rahatsız olan Firavun, onlara köle muamelesi yapmıştır. Bu durumdan rahatsız olan İsrailoğulları, Allah'ın yardımıyla Hız. Musa önderliğinde Kızıldeniz'i geçerek Mısır'dan çıkmışlardır. Mısır'dan çıkan İsrailoğulları çölde kırk yıl kaldıktan sonra Hız. Musa vefat etmiş, onlar da Hız. Yuşa önderliğinde Kudüs'e gelmişlerdir. Kudüs'te göçebe bir hayat yaşamışlar ve daha sonra Yebusilerle yaptıkları savaşı kazanan İsrailoğulları, Hız. Davut önderliğinde krallığı ilan etmişlerdir. Bu galibiyetle İsrailoğullarının Kudüs'ü ilk defa hakimiyet altına aldığı görülmüştür.

Hız. Davut'tan sonra oğlu Hız. Süleyman döneminde Yahudiler altın çağlarını yaşamışlardır. Hız. Süleyman, Mabed'i yapmıştır. Hız. Süleyman'dan sonra İsrailoğulları ikiye ayrılmış; kuzeydeki krallığı Asurlular yıkmış, güneydeki krallığı da Babil Kralı Buhtunnasr (Nebukadnezar) yıkmıştır. Bu şekilde İsrailoğulları Kudüs'teki hakimiyeti kaybetmiş ve onlar için sürgün hayatı başlamıştır. Daha sonra Persler, Babillileri yenip tekrar sürgün edilen Yahudileri geri çağırılmış ve İsrailoğulları bir süre Perslere bağlı olarak yaşamışlardır. Sonra Büyük İskender, Kudüs'ü Perslerden geri almış ve bu şehre hakim olmuştur. Bundan sonraki dönemde Romalılar şehre hakim olmuş ve Yahudilere birçok eza cefa çektirmişler, çok sayıda katliam yapmışlardır. Sasaniler döneminden sonra burayı 638 tarihinde Hız. Ömer "Ahitname" ile teslim almış ve böylece Kudüs Müslümanların hakimiyeti altına girmiştir. Hız. Osman'ın şehit edilmesiyle İslam dünyasında başlayan iç karışıklıklar, Hız. Ali'nin halife seçilmesiyle ortaya çıkan Cemal Savaşı ve Sıffin Savaşı'nın yaşanması, halifeliğin önce Emevilere daha sonra Abbasilere geçmesi, Müslüman devletlerinin gücünün zayıflaması ile 1097'de Fatimiler

Kudüs'ü ele geçirmiştir. Fatimilerden şehri Haçlılar almışlar. 1187'de Kudüs Selahattin Eyyübi tarafından yeniden ele geçirildi. Daha sonra şehir, Memlûklüler himayesine girmiştir.Yavuz Sultan Selim ile Osmanlı egemenliğine geçen şehir, 1917'de de İngiliz manda yönetimine dahil edilmiştir.

“Kudüs olarak bilinen bu topraklar neden paylaşılmıyor?” sorusu asırlar öncesinden günümüze bir sorun olarak gelmiştir. 7 Ekim 2023'ten bu yana yaşanan şiddetli saldırılar da bu sorunun hala devam ettiğini göstermektedir. Kanaatimce asıl meselenin iç yüzü çok eskilere dayanmakta ve batılı devletler nezdinde katliama sessiz kalınmasının sebebi sadece din meselesi değil ekonomiden siyasete birçok sebepler silsilesinden kaynaklanmaktadır. İsrailin, Filistine saldırısının arka planında“arz-ı mev'ud” düşüncesi vardır. “Arz-ı mev'ud”, Tanrı, Hz. İbrahim'i sadakatinden dolayı ödüllendirmiş ve sefer ettiği toprakları ona ve soyundan gelenlere bahsetmiştir şeklindeki bir Yahudi inancıdır. (Alıcı, Turan, 2018:372).

Arz-ı mevud alanı, Türkiye'nin güney sınırlarından Kudüs'e kadar uzanan geniş bir bölgeyi içerir.Bugün Yahudiler kendilerinin üstün millet olduğu inançlarından hareketle her olaya kendi taraflarından bakmayı tercih ediyorlar. Ancak bazı soruları sormak gerekir: Yahudi hukukuna göre “miras en büyük çocuğun hakkı” olarak kabul edilir. İbrahim (a.s.)'in en büyük oğlu İsmail (a.s.) olduğuna göre bu topraklar Hz. İsmail (a.s.)'in ve onun soyundan gelen Hz. Muhammet ve ona inanan Müslümanların hakkı olması gerekmez miydi? Kudüs coğrafyası Yahudi tarihine bakıldığında bu şehrin yüzyıllardır İslam egemenliği altında kaldığını, Yahudilerin Kudüs şehrine hâkim olmasının sadece Hz. Davut ve Hz. Süleyman döneminde kısa bir süreçte geçtiği görülür.

Romalılar, Kudüs'ü ele geçirince İsrailoğullarına baskı yapmışlar ve bu baskı neticesinde İsrailoğulları ayaklanıp isyan etmiştir. Bu isyan neticesinde Romalılar (Hristiyanlar) tarihteki en büyük katliamı yapmışlar.

Yakın tarihte 1917'de Belfour Deklarasyonu yayınlanmıştır. Bunun bir neticesi olarak 1948'de İsrail Devleti resmî olarak kurulmuştur. Ortadoğu'nun petrol rezervinin yarısından fazlasının bu bölgede bulunuyor olması, Filistin'in de bu bölgenin başucunda olması, İngiltere'nin bu desteğinin arka planı olsa gerektir. Ayrıca burada bir İsrail devletinin kurulmuş olması aynı zamanda bu coğrafyadaki İslam dünyasının gündeminin sürekli meşgul edilmesi manası da taşımaktadır. Teodor Herzl'in dönemin padişahı II. Abdülhamid'e, Osmanlının bütün borçlarını silmek kaydıyla bu toprakları satmasını istemesine karşılık onun böyle bir plana karşı çıkması aslında yaşayanlarının Müslüman olduğu bu topraklarda zihnini başka bir meseleyle meşgul etmemesi demekti diye de düşünülebilir.

Kaynakça:

Turan, Süleyman. Alıcı(Editör), Mustafa (Editör).Dinler Tarihi I-II. Lisans Yayıncılık. İstanbul. 2018.

URL 1 <https://islamansiklopedisi.org.tr/kudus> (Erişim Tarih ve Saati: 30.05.2024 17.43)